

การพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธ
ศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว*
DEVELOPMENT OF PUBLIC WELFARE WORKS ACCORDING TO BUDDHISM
AFFAIRS REFORM PLAN IN SA KAE O PROVINCE

พระมหาพชร กิตติวรเมธี, พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ, พระมหาสุนันท์ สุนนโท

Phramaha Phachara Kittivaramedhi, Phramaha Krisda Kittisopano,

Phramaha Sunan Sunandho

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: westar072@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไป กระบวนการ และ นำเสนอรูปแบบการพัฒนา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพโดยสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 18 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิ 10 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาความ และการวิจัยเชิงปริมาณดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 201 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามซึ่งมีความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.917 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าความถี่ ค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. พระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว มีการดำเนินกิจกรรมด้านสาธารณสงเคราะห์ร่วมกับหน่วยงานทุกภาคส่วน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง 2. กระบวนการในการพัฒนา ได้แก่ การประชุมวางแผนดำเนินกิจกรรม โดยมีวัดเป็นศูนย์ปฏิบัติการ เมื่อเสร็จกิจกรรมมีการทบทวนปัญหาที่เกิดขึ้น และนำปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น นำไปปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไป ให้เป็นไปตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาได้ 3. การพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ คือ การบริหารภารกิจอย่างเป็นรูปธรรม มีการตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสบภัย ส่งเสริมพระสงฆ์แกนนำในการดำเนินกิจกรรมโดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางการช่วยเหลือ พัฒนาวิชาชีพชุมชน มีการส่งเสริมอาชีพหลักสูตรระยะสั้นให้แก่ประชาชนในชุมชน จัดตั้งมูลนิธิเพื่อช่วยเหลืออนุสงเคราะห์สิ่งที่เป็นให้แก่ผู้ประสบภัย

คำสำคัญ: การพัฒนา; งานสาธารณสงเคราะห์; แผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

*Received August 22, 2022; Revised September 6, 2022; Accepted September 12, 2022

Abstract

This research paper aimed to analyze the general condition, process and to present a model. The methodology was the mixed methods. The qualitative research collected data by in-depth interviewing 18 key informants and 10 participants in focus group discussion. Data were analyzed by descriptive interpretation. The quantitative research, data were collected from 201 samples. The instrument used to collect the data was questionnaires with reliability level of 0.917. The statistics used for the data analysis were frequency, percentage, means and Standard Deviation, S.D.

Findings were as follows: 1. Sangha Administrative monks in Sa Kaeo Province carried out the public welfare activities with all departments in all sectors. with monasteries as centers for activities. 2. Development process consisted of meetings to set plans and activities using monasteries as the centers of activities. At the end of the activities, there were reviews of the problems that occurred and brought the problems to be improved in the next time to be in accordance with the reform plan of Buddhism affairs. 3. Development of public welfare work is to manage missions in a concrete way with centers that were set up to help the disastrous victims, to promote the leading monks in carrying out activities by using the monasteries as the centers of assistance. As for the Community Career development, there were a short course career promotion for people in the communities and foundations establishment to help provide necessary assistance to the disastrous victims.

Keywords: Development; Public works; Buddhism Affairs Reform Plan

บทนำ

ในสมัยพุทธกาลหลังจากพระพุทธเจ้าตรัสรู้ และมีสาวกจำนวน 60 รูป ได้ส่งพระสงฆ์สาวกออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนายังสถานที่ต่าง ๆ เป็นการอนุเคราะห์สงเคราะห์เวไนยสัตว์ให้มีดวงตาเห็นธรรม (พระครูโสภณปริยัติสุธี (ศรีบรรดล ธีรธมโม), 2550) ทรงประทานพระพุทธพจน์ไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขของชนเป็นจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์ แก่กุลและมีความสุขแก่ทวยเทพ และมนุษย์ทั้งหลาย” (วิ.ม. (ไทย) 4/32/41.) และเป็นที่ยอมรับ

กันว่าการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขยายได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง มีผู้เป็นเจ้าลัทธิหรือเป็นนักบวชในลัทธิอื่นจำนวนไม่น้อยที่มาบวชในพระพุทธศาสนาแล้วได้บรรลุมรรคผล (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2550)

ชนชาติไทยนั้น ได้รับอิทธิพลในนับถือพระพุทธศาสนามาเป็นเวลาอันยาวนาน สังคมไทย จึงเป็นสังคมพุทธ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2539) ดังนั้นสถาบันพระพุทธศาสนา จึงเป็นสถาบันหลักอันทรงคุณค่าที่สำคัญที่สุดที่มี ความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย เป็นที่มาของการถ่ายทอดวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีอัน ดีงาม จึง ผลให้พฤติกรรมและวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทย ได้อาศัยคำสอนทางพระพุทธศาสนาช่วย ชัด เกลาและเป็นเป้าหมายหลอหลอม กิจกรรมสำคัญของรัฐก็ดี ของชุมชนก็ดี มักจะมีพิธีกรรม ทาง พระพุทธศาสนาเกี่ยวข้องเสมอ เพื่อเน้นย้ำความสำคัญและส่งเสริมคุณค่าทางจิตใจ อาจกล่าวได้ว่า ชีวิต ของคนไทยผูกพันอิงอาศัยพระพุทธศาสนาโดยตลอด ตั้งแต่เกิดจนถึง ตาย ฝังลึกในจิตใจและวิถีชีวิตของ ชาวไทย เป็นเครื่องหล่อหลอม กลั่นกรองนิสัยใจคอพื้น ใจดีของคนไทย ให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตน ที่ เรียกว่าเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทยอันเป็น สิ่งดีงามตามแบบพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะหลักสังคหวัตถุ 4 ประการ คือ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา จึงทำให้สังคมไทยสงบร่มเย็น เต็มเปี่ยมไป ด้วยความเคารพนับ ถือซึ่งกันและกัน ความมีน้ำใจจิตน้ำใจ ความสามัคคีปรองดอง ความเอื้ออาทร ความ ปรารถนาดีต่อกันเสมอมา

สังคมไทยในปัจจุบันอยู่ในภาวะของการขาดความสมดุล หรือความพอดี ซึ่ง สถานการณ์ ด้านสังคมของประเทศไทยในปัจจุบัน มีข้อมูลหลายประการที่บ่งชี้ว่าสังคมไทย อยู่ในภาวะเจ็บป่วย (Social Illness) จำเป็นต้องได้รับการเยียวยา พัฒนา และ เตรียมการป้องกันในทุกระดับ ทั้ง ปัญหาเชิงโครงสร้าง ได้แก่ การที่สังคมไทยกำลังเข้าสู่ การเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว ผู้สูงอายุจะอยู่ในภาวะพึ่งพิงสูง เงินออมไม่เพียงพอ ต่อ การ ยังชีพเมื่อชราภาพ และยังมีภาวะโรค สังคมมีการเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมเมืองมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อ ความสัมพันธ์ในครอบครัว อัตราการหย่าร้างเพิ่มขึ้น สตรีมีทำงาน นอกบ้านสูงขึ้น การเลี้ยงดู เด็กนอกระบบครอบครัวเพิ่มขึ้น และการย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองใหญ่ เพิ่มขึ้น นำไปสู่ความแออัด สภาพแวดล้อมเสื่อม

สภาพปัญหาดังกล่าวนี้นี้ไม่ได้ปรากฏเฉพาะในภาพรวมของประเทศเท่านั้น แต่ใน พื้นที่ระดับ ตำบล หมู่บ้าน ก็มีแนวโน้มของปัญหาที่พบสูงขึ้นเรื่อย ๆ จึงเป็นสิ่งที่น่า พิจารณาว่าจะใช้ กระบวนการพัฒนาสังคมในระดับพื้นที่อย่างไรเพื่อให้สังคมในระดับตำบล หมู่บ้าน ซึ่งเป็นรากแก้วของประเทศมีภูมิคุ้มกันต่อกระแสต่าง ๆ จากภายนอกที่มาปะทะ มี ความรู้และมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต จนพัฒนาไปเป็นสังคมอยู่เย็นเป็นสุขอย่างแท้จริง

การเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่งอาจส่งผลสะท้อน ต่อเนื่องกันไปเป็นลูกโซ่และผลสรุปก็คือเกิด การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (ประเวศ วะสี, 2560)

การพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิบัติการพระพุทธศาสนาของ พระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้วนั้น เพื่อให้เป็นสาธารณประโยชน์ด้านสังคมสงเคราะห์ ทั้งการสังเคราะห์ บุคคลและสาธารณสงเคราะห์ แยกโดยลักษณะ มี 4 ประการ คือ (1) การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล (2) การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อ สาธารณประโยชน์ (3) การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ (4) การ ช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป การสาธารณสงเคราะห์ จึงเป็นการแสดงถึงบทบาทของ พระภิกษุสงฆ์ไทย ในด้านสังคมสงเคราะห์ และการสงเคราะห์บุคคลและสาธารณ สงเคราะห์ โดยมีพระภิกษุสงฆ์เป็นผู้นำชุมชนในการดำเนินงานเป็นไปด้วยความเอื้อเฟื้อต่อ กันและกันทั้งสองฝ่าย (พินิจ ลาภธนานนท์ และคณะ, 2560)

ดังนั้นในฐานะผู้ศึกษาวิจัยเป็นส่วนหนึ่งในพระสงฆ์และตระหนักต่อปัญหาต่าง ๆ ที่กำลังแพร่ระบาดอยู่ในสังคมไทย โดยเฉพาะ การพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์ ของพระสงฆ์ไทย ซึ่งถือว่าเป็นงานสำคัญอันเป็นไปตามแผนปฏิบัติการพระพุทธศาสนา ให้เหมาะสมดีงามและมีประสิทธิภาพ และสามารถปรากฏผลเป็นรูปธรรมแบบ เข้าถึง เข้าใจ และปฏิบัติได้ทั้งในสถานการณ์สังคมไทยทั้งในปัจจุบันและในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิบัติการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อศึกษากระบวนการในการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิบัติการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิบัติการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) โดยดำเนินการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) เพื่อประเมินสภาพการดำเนินการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิบัติการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัด

สระแก้ว และ เพื่อให้เกิดการอธิบายผลการวิจัยเชิงปริมาณให้มีความชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มีเนื้อหาสนับสนุนผลการวิจัยชัดเจนมากขึ้น สำหรับวิธีการวิจัยประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยวิธีการแจกแบบสอบถาม (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารข้อมูลทุติยภูมิ โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary survey) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร (Population) ได้แก่ พระสงฆ์ฆาธิการ ในจังหวัดสระแก้ว จำนวน 404 รูป (สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดสระแก้ว, 2564)

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ พระสงฆ์ฆาธิการ ในจังหวัดสระแก้ว จำนวน 404 รูป สำหรับขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างในการวิจัย โดยทำการสุ่มจากจำนวนพระสงฆ์ฆาธิการ ในจังหวัดสระแก้ว จำนวน 404 รูป โดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 201 รูป

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

(1) **ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)** จำนวน 18 รูป โดยคัดเลือกแบบเจาะจงผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ด้านสาธารณสงเคราะห์ องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในจังหวัดสระแก้ว โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เจ้าคณะปกครอง จังหวัดสระแก้ว จำนวน 5 รูป กลุ่มที่ 2 นักวิชาการทางด้านการจัดการเชิงพุทธ จำนวน 4 รูปหรือคน กลุ่มที่ 3 พระสงฆ์เกี่ยวข้องงานสาธารณสงเคราะห์ จำนวน 4 รูป กลุ่มที่ 5 ข้าราชการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน

(2) **ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group)** จำนวน 10 รูปหรือคน โดยคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยใช้เกณฑ์คัดเลือกจาก นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิด้านสาธารณสงเคราะห์ 3 รูปหรือคน พระสงฆ์ฆาธิการระดับผู้ปกครอง 3 รูปผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กร 2 รูปหรือคน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสาธารณสงเคราะห์ 2 คน

3. เครื่องมือในการวิจัย

3.1 แบบสัมภาษณ์

3.2 แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ

3.2 แบบสอบถาม

โดยนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาและโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของ

เครื่องมือ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ เป็นรายข้อ (Index of item-Objective Congruent : IOC) (พระมหากษัตริย์ กิตติโสภา, ผศ.ดร., 2561) ได้ค่าไม่ต่ำกว่า 0.80 ทุกข้อ หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุง แก้ไขแล้วไปทดลอง (Try-Out) กับประชากรกลุ่มตัวอย่างนอกพื้นที่ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแต่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน/ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbact' Alpha coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับคือ 0.917

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ดำเนินการสัมภาษณ์ ตามวัน เวลา และสถานที่ ที่กำหนดไว้จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตจัดบันทึก และมีการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

4.2 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 201 ชุด แล้วเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง นำมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT Analysis

5.2 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิจัยทางสังคมศาสตร์โดยใช้ค่าสถิติที่ถูกต้อง และเหมาะสม สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ สถิติที่ใช้ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว

ด้านจุดแข็ง (Strengths) ในการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว พบว่า การร่วมมือจากทุกภาพส่วนในการช่วยเหลือประชาชน วัดเป็นศูนย์กลางในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

คณะสงฆ์ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือประชาชนในงานสาธารณะสงเคราะห์

ด้านจุดอ่อน (Weakness) ในการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิบัติการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว พบว่า การร่วมมือจากทุกภาพส่วนในการช่วยเหลือประชาชน วัดเป็นศูนย์กลางในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

คณะสงฆ์ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือประชาชนในงานสาธารณะสงเคราะห์

ด้านโอกาส (Opportunity) ในการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิบัติการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว พบว่า 1) ได้รับการสนับสนุนจากผู้มีจิตศรัทธาบริจาคปัจจัยสิ่งจำเป็น เป็นจำนวนมาก วัดเป็นศูนย์รวมใจของประชาชน และสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด ประชาชนได้รับการช่วยเหลือจากวัดเป็นอันดับแรก ๆ เมื่อเกิดมีการขอความช่วยเหลือ

ด้านอุปสรรค (Threat) ในการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิบัติการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว พบว่า ขาดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ในการดำเนินงาน ขาดการสนับสนุนและประสานงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนยังไม่ทั่วถึง

2. กระบวนการในการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิบัติการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว

กระบวนการในการส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์ตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า

1) ด้านการวางแผน (Plan) เป็นการวางแผนการทำงาน และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของคณะสงฆ์จังหวัดสระแก้ว มีการระดมความคิดเห็นวางแผนในการจัดการบริหารกิจกรรมให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนได้บรรเทาความทุกข์ที่เกิดขึ้นได้ชั่วคราว คณะสงฆ์จังหวัดสระแก้วจึงควรมีการวางแผนประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

2) ด้านการปฏิบัติ (Do) คณะสงฆ์และวัดในพื้นที่มีการจัดกิจกรรมทางด้านสาธารณะสงเคราะห์เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่ประชาชนและคนในชุมชน อำนวยความสะดวก เพราะวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน หมู่บ้าน และประชาชน เมื่อคราววัดขาดเหลืออะไรประชาชนชาวบ้านจะช่วยกันทะนุบำรุงวัดให้พร้อม และในทางกลับกันหากประชาชนชาวบ้านได้รับความเดือดร้อน วัดจึงควรเป็นที่พึ่งให้กับประชาชนชุมชนในพื้นที่ได้เช่นกัน จึงเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน

3) ด้านการตรวจสอบ (Check) การบริหารจัดการงานสาธารณะสงเคราะห์ เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการหรือจัดทำโครงการขึ้นของคณะสงฆ์ เพื่อช่วยเหลือผู้ได้รับความเดือดร้อน คนยากจน หรือ ผู้ที่ประสบภัยต่าง ๆ และลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง

ของสภาพสังคม ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ด้อยโอกาสที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ การบริหารจัดการตามความต้องการในการดำเนินชีวิตได้เพียงระยะสั้น หรือชั่วคราว เพื่อหาทางช่วยเหลือในระยะยาว การตรวจสอบกิจกรรมของคณะสงฆ์จำเป็นต้องมีการตรวจสอบทุกขั้นตอนเพื่อความโปร่งใสในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

4) ด้านดำเนินงานให้เหมาะสม (Action) พระสงฆ์ในปัจจุบันส่วนมากยังคงมีข้อจำกัดในการดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ ทั้งในด้านความเป็นจิตอาสาของพระสงฆ์ ความพร้อมในด้านทักษะและความรู้ความสามารถในการทำงาน ภาวะผู้นำ ตลอดจนการมีทรัพยากรต่าง ๆ ในการช่วยเหลือสงเคราะห์ พระสงฆ์จึงควรประเมินความเป็นไปได้ในการปฏิบัติและจัดกิจกรรมตามกำลังความสามารถและศักยภาพของพระสงฆ์เอง เพื่อความเหมาะสมในการผลักดันงานสาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธในเชิงการมีส่วนร่วมระหว่างพระสงฆ์และชุมชน

จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามของกระบวนการในการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.87$, S.D.=0.437) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านซึ่งสอดคล้องกับการให้ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

3. การพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว

การพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกและนำมาพิจารณาเป็นความเรียงได้ผลการวิจัยดังนี้

1) ด้านการบริหารภารกิจอย่างเป็นรูปธรรม การทำงานสาธารณสงเคราะห์จะเป็นการทำงานเชิงรุกของคณะสงฆ์ เป็นการออกไปมีส่วนร่วมช่วยเหลือเกื้อกูลสังคม ในยามปกติประชาชนในชุมชนให้ความเกื้อกูลสนับสนุนพระสงฆ์ ดังนั้นเมื่อถึงคราวที่ประชาชนในชุมชนเดือดร้อนหรือตกทุกข์ได้ยาก พระสงฆ์จึงไม่ควรนิ่งเฉยดูตาย หรือปล่อยให้ประชาชนต้องเผชิญกับทุกข์และปัญหาเพียงลำพังเมื่อพระสงฆ์มีหนทางที่จะสามารถช่วยเหลือเกื้อกูลได้ ตามโอกาสและศักยภาพของวัดและพระสงฆ์เพราะความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับชุมชนเน้นเชิงการพึ่งพาอาศัยกันมานับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

2) ด้านส่งเสริมพระสงฆ์นักพัฒนา เป็นกำลังสำคัญในการสนับสนุนการทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์ การทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์มีหลายกิจกรรมที่ต้องทำงานร่วมกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหน่วยงานราชการ และการช่วยเหลือเยียวยาจิตใจของ

ผู้ประสพภัยให้มีสุขภาพะที่ดีทั้งทางร่างกาย ทางจิตใจ ทางสังคม และทางปัญญา เป็นการผสมผสานหลักพุทธธรรมเข้าไปในงานสาธารณสงเคราะห์

3) ด้านพัฒนาวิชาชีพชุมชน พระสงฆ์จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในบริบทพื้นที่ต่าง ๆ ของชุมชน สังคม และประชาชน และความต้องการส่งเสริมการฝึกอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว คณะสงฆ์จึงต้องมีการสำรวจความต้องการการฝึกอาชีพสาขาไหนเพื่อให้ตรงความต้องการของประชาชนได้ดี และช่วยให้กระตุ้นความสนใจในการเข้ามาฝึกอบรมวิชาชีพที่ทางคณะสงฆ์ได้จัดฝึกอบรม การฝึกอาชีพจะเป็นการอบรมระยะสั้น และสามารถนำไปต่อยอดได้ด้วยตนเอง

4) ด้านกองทุนสาธารณสงเคราะห์ ให้เป็นสาธารณประโยชน์ และช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน ทั้งทางด้านจิตใจและวัตถุสิ่งของ การดำเนินกิจกรรมต่างเพื่อให้เป็นสาธารณสงเคราะห์อาจดำเนินการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมต่างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาหมู่บ้าน และการจัดหาทุนหรือตั้งกองทุนเพื่องานสาธารณสงเคราะห์ งานสาธารณสงเคราะห์จึงมีความสำคัญที่มีส่วนช่วยให้สังคมน่าเป็นอยู่มากยิ่งขึ้น

จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.94$, S.D.=0.453) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งสอดคล้องกับการให้ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

อภิปรายผลการวิจัย

สภาพทั่วไปในการการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว พบว่า มีการความร่วมมือในทำกิจกรรมด้านสาธารณสงเคราะห์จากหน่วยงานทุกภาคส่วน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรม และมีผู้มีจิตศรัทธาร่วมบริจาคสิ่งของที่จำเป็นรวมทั้งปัจจัย แต่การดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสระแก้ว ยังประสบปัญหาและอุปสรรคหลายด้านที่ยังต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขปัญหาในการพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระใบฎีกาพงษ์ศักดิ์ ขนดีพล; และคณะ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การบริหารจัดการด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา” และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสุทธิพงศ์มณี (สมคิด อคฺคมโม) (2559) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสาธารณสงเคราะห์เพื่อชุมชนของวัดในจังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการ

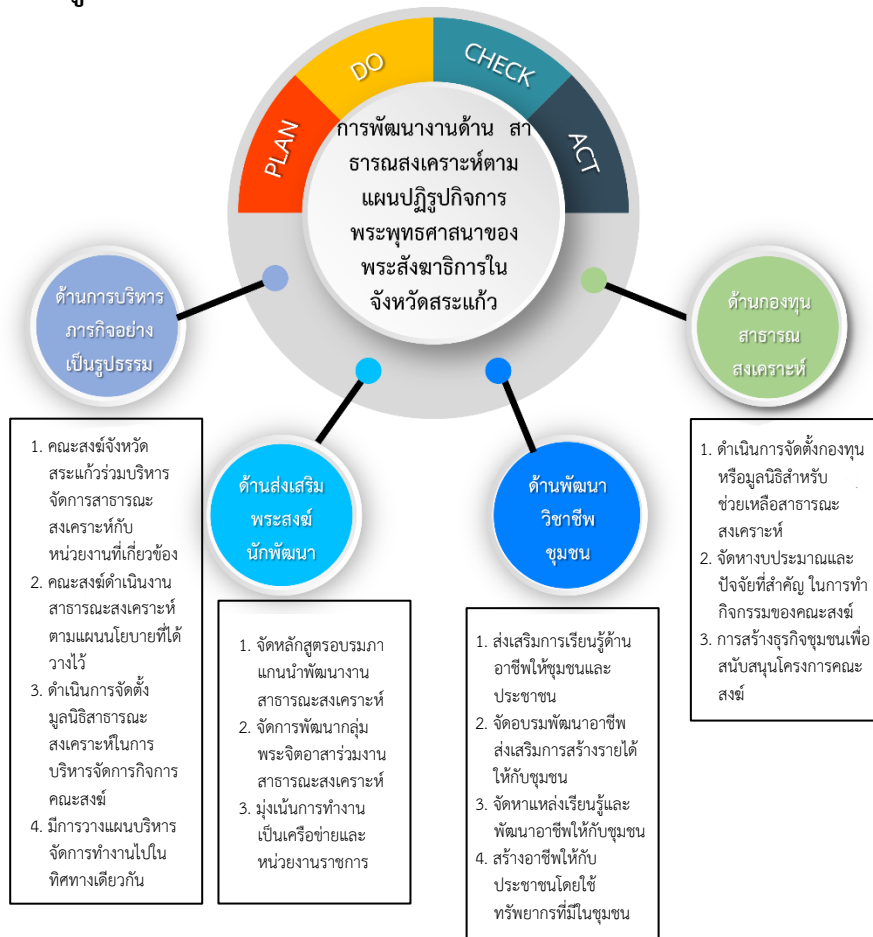
บริหารจัดการด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมือง จังหวัด ฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล วัดหรือคณะสงฆ์ ดำเนินการเองซึ่งกิจอย่างใดอย่างหนึ่งมีวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณประโยชน์ ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการ มีการช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือของเอกชนหรือผู้ใดผู้หนึ่งดำเนินการ ด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่ยื่นเป็นสาธารณสมบัติ สนับสนุนเกี่ยวกับสถานที่และวัตถุอันเป็นไปเพื่อการสาธารณะประโยชน์ ด้านการเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์ คอยช่วยเหลือทั้งในภาวะปกติ และภาวะประสบภัยต่าง ๆ อันเป็นไปเพื่อการ สาธารณะประโยชน์

กระบวนการในการพัฒนางานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ตามแผนปฏิบัติการ พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว พบว่า มีนำเอาจุดแข็งไปเสริมโอกาส หรือใช้โอกาสลดจุดอ่อนข้อบกพร่อง หรือนำเอาจุดแข็งลดอุปสรรค หรือกำจัดจุดอ่อนเพื่อ หลีกเลี่ยงอุปสรรค ในกระบวนการในการพัฒนางานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ ด้านการ วางแผน ได้แก่ การวางแผนการดำเนินกิจกรรม ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการ จัดตั้งกองทุนช่วยเหลือผู้ประสบภัย ด้านการปฏิบัติ ได้แก่ วัดสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของ รัฐและเอกชนในงานสาธารณะประโยชน์ อำนวยความสะดวกแก่ผู้ประสบภัย ด้านการ ตรวจสอบ ได้แก่ การดำเนินกิจกรรมสามารถตรวจสอบการทำงานได้อย่างอิสระ การจัดตั้ง คณะกรรมการในการดำเนินงานขึ้นเพื่อความโปร่งใส ด้านดำเนินงานให้เหมาะสม ได้แก่ มีการ จัดกิจกรรมมีการร่วมมือกับหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง การประชาสัมพันธ์ดำเนินงานสา ธารณสงเคราะห์ ช่วยสร้างขวัญและกำลังใจให้กับประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโภ (แย้มขุ่ม) (2558) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบงานสา ธารณสงเคราะห์ตามกระบวนการทศน์วิสุทธิพุทธ” และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ องปัลลิสทิธิ ศักดิ์ เกียนยา (แซ่ไคว้) (2558) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการประสิทธิภาพการสาธารณสุข สงเคราะห์ของคณะสงฆ์ อนัมนิกายในประเทศไทย” ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดทฤษฎีที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดการบริหารจัดการสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อนัมนิกาย ได้แก่ กระบวนการกำหนดทิศทางและวัตถุประสงค์ขององค์กร กำหนดการพัฒนา ทั้งใน ระยะสั้น กลาง และยาว แล้วแต่ความเหมาะสมของแต่ละงาน การนำการพัฒนาไปปฏิบัติ ให้เกิดผลโดยจัดทำเป็นเอกสารที่ระบุ วิสัยทัศน์ ภารกิจ และการพัฒนาการจัดการบริหาร จัดการต่าง ๆ สำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการประสานงานและกำกับติดตามการดำเนินงาน ในส่วนต่าง ๆ ขององค์กร ให้เป็นไปในทิศทางและจังหวะที่สอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้องค์การบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ โดย ครอบคลุมถึงแนวทางการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้ทำงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์

แก่ส่วนรวม และเป็นคุณประโยชน์ต่อการพัฒนาการการบริหารจัดการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อนัมนิกาย

การพัฒนาทางด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว พบว่า ด้านการบริหารภารกิจอย่างเป็นรูปธรรม คณะสงฆ์มีส่วนร่วมและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการประชุมวางแผน การดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ จัดตั้งกองทุนสำหรับบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ มีการวางแผนการบริหารจัดการทำงานไปในทางเดียวกัน ด้านส่งเสริมพระสงฆ์นักพัฒนา มีการจัดอบรมหลักสูตรสาธารณสงเคราะห์ พระสงฆ์เป็นแกนนำในการดำเนินกิจกรรม สร้างกลุ่มพระสงฆ์จิตอาสาพัฒนาสาธารณสงเคราะห์ มุ่งเน้นการทำงานร่วมกับเครือข่ายพลังบวร ด้านพัฒนาวิชาชีพชุมชน มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพให้ความรู้แก่ประชาชน การจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้นในการสร้างอาชีพ ร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องให้ความรู้ในการทำอาชีพเสริม อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ด้านกองทุนสาธารณสงเคราะห์ จะต้องจัดตั้งกองทุนสำหรับช่วยเหลือสาธารณสงเคราะห์ ให้การช่วยเหลือเกื้อกูลด้วยปัจจัยรวมทั้งงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สืบพงษ์ ธรรมชาติ และพระครูอรุณสิงหธรรม (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาพระครูประกาศธรรมวิธาน (มิ่ง ปภสฺสโร)” (2558) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูอุดมปิยธรรม (เกรียงศักดิ์ ปิยธมฺโม) (2557) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการสาธารณสงเคราะห์ในวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการการบริหารจัดการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อนัมนิกาย ได้แก่ กระบวนการกำหนดทิศทางและวัตถุประสงค์ขององค์กร กำหนดการพัฒนา ทั้งในระยะสั้น กลาง และยาว แล้วแต่ความเหมาะสมของแต่ละงาน การนำการพัฒนาไปปฏิบัติให้เกิดผลโดยจัดทำเป็นเอกสารที่ระบุ วิสัยทัศน์ ภารกิจ และการพัฒนาการการบริหารจัดการต่าง ๆ สำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการประสานงาน และกำกับติดตามการดำเนินงานในส่วนต่าง ๆ ขององค์กร ให้เป็นไปในทิศทางและจังหวะที่สอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้องค์กรบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยครอบคลุมถึงแนวทางการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้ทำงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม และเป็นคุณประโยชน์ต่อการพัฒนาการการบริหารจัดการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อนัมนิกาย

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่สังเคราะห์จากงานวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย การพัฒนางานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ตามแผนปฏิบัติการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว จากการสังเคราะห์ข้อมูลสามารถอธิบายได้ดังนี้

1 การบริหารงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ คือ คณะสงฆ์จังหวัดสระแก้วเป็นผู้ที่ทำการขับเคลื่อนระบบการจัดการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของมหาเถรสมาคม และเป็นงานที่คณะสงฆ์จังหวัดสระแก้วต้องพัฒนางานสาธารณสุขสงเคราะห์ให้เป็นไปตามหลักการดำเนินงาน โดยใช้ทฤษฎีการจัดการคุณภาพ PDCA คือ การวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการดำเนินงานให้เหมาะสม เข้ามาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์

คณะสงฆ์จังหวัดสระแก้วมีหน้าที่บริหารจัดการให้เป็นไปตามระบบให้ได้รับประโยชน์ทั้งชุมชน ประชาชน และคณะสงฆ์

2. การพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว คือการพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์เป็น 1 ใน 6 ด้าน ของคณะสงฆ์ที่ต้องมีการดำเนินการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา 6 ด้าน ให้สอดคล้องกับความเป็นไปของสถานการณ์ในยุคปัจจุบันที่มีความต้องการปัจจัยช่วยเหลือต่าง ๆ ในสังคมไทย ตามแผนพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระแก้ว ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารภารกิจอย่างเป็นรูปธรรม คือ คณะสงฆ์จังหวัดสระแก้วร่วมบริหารจัดการสาธารณสงเคราะห์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คณะสงฆ์ดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ตามแผนนโยบายที่ได้วางไว้ ดำเนินการจัดตั้งมูลนิธิสาธารณสงเคราะห์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ มีการวางแผนการบริหารจัดการทำงานไปในทางเดียวกัน 2) ด้านส่งเสริมพระสงฆ์พัฒนา คือ จัดหลักสูตรอบรมพระสงฆ์แกนนำ พัฒนางานสาธารณสงเคราะห์ จัดการพัฒนากลุ่มพระสงฆ์จิตอาสาร่วมงานสาธารณสงเคราะห์ มุ่งเน้นการทำงานเป็นเครือข่ายและหน่วยงานราชการ 3) ด้านพัฒนาวิชาชีพชุมชน คือ ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านอาชีพให้ชุมชนและประชาชน จัดอบรมพัฒนาอาชีพส่งเสริมการสร้างรายได้ให้กับชุมชน จัดหาแหล่งเรียนรู้และพัฒนาอาชีพให้กับชุมชน สร้างอาชีพให้กับประชาชนโดยใช้ทรัพยากรที่มีในชุมชน 4) ด้านกองทุนสาธารณสงเคราะห์ คือ ดำเนินการจัดตั้งกองทุนหรือมูลนิธิสำหรับช่วยเหลือสาธารณสงเคราะห์ จัดหางบประมาณและปัจจัยที่สำคัญในการทำกิจกรรมของคณะสงฆ์ การสร้างธุรกิจชุมชนเพื่อสนับสนุนโครงการของคณะสงฆ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรกำหนดเป็นนโยบายให้คณะสงฆ์ในการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาอย่างจริงจังและสอดคล้องกับสถานการณ์ โดยใช้หลักทฤษฎีบริหารงาน PDCA เข้ามาจัดการให้เป็นไปตามระบบให้ได้รับประโยชน์ทั้งชุมชน ประชาชน และคณะสงฆ์

2. ควรกำหนดเป็นนโยบายให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ให้ดำเนินการตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับความเป็นไปของสถานการณ์ในยุคปัจจุบันที่มีความต้องการปัจจัยช่วยเหลือต่าง ๆ ในสังคมไทย

3. ควรกำหนดเป็นนโยบายให้คณะสงฆ์พัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1 คณะสงฆ์ควรดำเนินการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

2 หน่วยงานของรัฐควรสนับสนุนกิจกรรมดำเนินการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

3 การพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาอย่างเร่งด่วน

4 คณะสงฆ์ควรร่วมกับหน่วยงานของรัฐในการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1 ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในคณะสงฆ์จังหวัดอื่น ๆ

2 ควรศึกษากระบวนการในการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในคณะสงฆ์จังหวัดอื่น ๆ

3 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในคณะสงฆ์จังหวัดอื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ประเวศ วะสี. (2560). *พุทธธรรมกับสังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโภ (แย้มชุ่ม). (2558). *การพัฒนารูปแบบงานสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนการทัศน์วิถีพุทธ* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสุทธิพงษ์มณี (สมคิด อคฺคธมฺโม). (2559). *การพัฒนาการบริหารจัดการสาธารณสงเคราะห์เพื่อชุมชนของวัดในจังหวัดชลบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูโสภณปริยัติสุธี (ศรีบรรตร ธีรธมฺโม). (2550). *สังฆาธิปไตย : ระบอบปกครองสงฆ์*. พะเยา: เจริญอักษร.
- พระครูอุดมปิยธรรม (เกรียงศักดิ์ ปิยธมฺโม). (2557). *รูปแบบการจัดการสาธารณสงเคราะห์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2550). *เทศน์: การเผยแผ่ที่สำคัญศักดิ์สิทธิ์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เลียงเชียง.

- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2539). *ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหธรรมิก.
- พระใบฎีกาพงษ์ศักดิ์. ขนติพล; และคณะ (2560). *กลยุทธ์การบริหารจัดการด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา* (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ. (2561). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. พระนครศรีอยุธยา: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พินิจ ลาภอนานนท์ และคณะ. (2560). *แนวคิดพุทธศาสนาเพื่อสังคม สังคหสูตร และสาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธ*. นนทบุรี: นิติธรรมการพิมพ์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดสระแก้ว. (2564). *บัญชีแสดงจำนวนพระสงฆ์จังหวัดสระแก้ว*. สระแก้ว: สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดสระแก้ว.
- สืบพงษ์ ธรรมชาติ และ พระครูอรุณสิงหธรรม (2558). *ศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาพระครูประภัศรธรรมวิธาน (มิ่งปภัสสโร). วารสาร มหาจุฬานาครพรรณ์, 2(2), 90-91.*
- องปลัดสิทธิศักดิ์ เกียนยา (แซ่ไคว้). (2558). *การบริหารจัดการประสิทธิภาพการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ อนัมนิกายในประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.